

Mestna občina Celje  
Komisija Mladi za Celje



# VPLIV FINANČNE KRIZE NA ŽIVLJENJE UČENCEV OŠ HUDINJA IN NJIHOVIH STARŠEV

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICI

Nuša RIBEŽL – MEDVED, 7. a

Katarina BRAČUN, 7. a

MENTORICA

Natalija MLINAR

LEKTORIRALA

Petra GALIČ

Celje, marec 2013

Mestna občina Celje  
Komisija Mladi za Celje

# **VPLIV FINANČNE KRIZE NA ŽIVLJENJE UČENCEV OŠ HUDINJA IN NJIHOVIH STARŠEV**

RAZISKOVALNA NALOGA

**AVTORICI**

Nuša RIBEŽL-MEDVED

Katarina BRAČUN

**MENTORICA**

Natalija MLINAR

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2013

## Kazalo

Kazalo slik .....	3
POVZETEK .....	4
1 UVOD .....	5
1. 1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA .....	5
1. 2 HIPOTEZE .....	6
1. 3 METODE DELA .....	7
1. 3. 1 Delo z literaturo .....	7
1. 3. 2 Anketa .....	7
1. 3. 3 Statistična obdelava podatkov .....	7
2 TEORETSKE OSNOVE .....	8
2. 1 Opredelitev pojma kriza .....	8
2. 2 Zgodovinski pogled .....	9
2. 3 Kriza in Slovenija v številkah .....	9
2. 4 Sociološki pogled .....	10
3 OSREDNJI DEL .....	12
3. 1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH RAZULTATOV ANKETE ZA STARŠE .....	12
3. 2 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH REZULTATOV ANKETE ZA UČENCE .....	20
3. 2 DISKUSIJA .....	25
4 ZAKLJUČEK .....	27
5 VIRI IN LITERATURA .....	29
PRILOGA 1: ANKETA ZA STARŠE UČENCEV OŠ HUDINJA .....	30
PRILOGA 2: ANKETA ZA UČENCE OŠ HUDINJA .....	32
PRILOGA 3: ČLANKA V CELJANU .....	34
PRILOGA 4: ŽURNALOV INTERVJU S KLINIČNIM PSIHOLOGOM .....	36

## Kazalo slik

Slika 1: Ob propadu podjetij so številni ostali brez dela .....	8
---	---

## POVZETEK

Pregovor pravi: *Denar je sveta vladar*. S tem se pogosto lahko strinjamo. Brez denarja ni hrane, oblačil, zdravstvene oskrbe in številnih drugih, življenjsko nujnih potrebščin. Številne družine živijo v pomanjkanju, kar gotovo vpliva tudi na otroke in njihovo otroštvo.

Ob izbiri teme raziskovanja smo se odločili, da raziščemo, kako je kriza vplivala na življenje učencev Osnovne šole Hudinja in njihovih staršev. Dela smo se lotili s pomočjo anketnih vprašalnikov, svoj del k boljši predstavi pa so dodali tudi časopisni članki.

Sestavili smo dva anketna vprašalnika, saj smo za starše in učence pripravili različna vprašanja. Ugotovili smo, da so se morali številni anketirani odpovedati nekaterim nakupom, da morajo varčevati tudi pri nakupu hrane. Veliko anketiranih je v zadnjih dveh letih izgubilo službo, nekateri opravljajo celo dodatno delo, da bi povečali svoje dohodke.

Ob pisanju naloge smo dobili vpogled v stanje na naši šoli, hkrati pa smo prišli do novih idej, kako pomagati ljudem v stiski.

## 1 UVOD

### 1.1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Živimo v sodobni družbi, ki je obdana s tehnologijo, številnimi ponudbami, reklamami, akcijskimi cenami ... Na drugi strani pa lahko beremo in slišimo o socialnih stiskah vedno večjega števila ljudi. Številna podjetja propadajo, vrstijo se stavke in različni protesti državljanov. Tudi v šolah je vedno več posameznikov, ki jim starši ne zmorejo kupiti vsega, kar potrebujejo. O stiskah posameznikov smo lahko brali tudi v časopisu Celjan, kjer je devetošolka opisala občutek manjvrednosti in stisko, ki jo občuti, ker živi v pomanjkanju (Priloga 3).

Lahko bi rekli, da je naša šola otrokom prijazna. Ob različnih priložnostih se organizirajo prireditve, kjer se zbirajo prostovoljni prispevki za socialno najbolj ogrožene. Prav tako se na šoli pogosto zbirajo zamaški, ki bi sicer končali v smeteh. Tako delujemo okolju prijazno, hkrati pa z njihovo prodajo tudi nekomu pomagamo. Dvakrat letno zbiramo star papir. Zbran denar vsak razred porabi za zaključno ekskurzijo. Zaposleni na šoli se trudijo, da bi dneve dejavnosti, športne dneve in ekskurzije izpeljali na način, ki ne zahteva plačila. V ta namen zaposleni sami organizirajo različne dejavnosti in se tako izognejo zunanjim izvajalcem. Tudi letošnji zimski športni dan je bil organiziran tako, da so se vsi učenci odpravili na sosednje hribe, kjer so lahko brezplačno uživali v zimskih radostih. S takšno organizacijo dneva je bilo zagotovljeno, da se nihče ne bo počutil manjvredno, ker se ne more udeležiti smučanja, kjer bi bilo potrebno plačati prevoz na smučišče in smučarsko karto.

Ob teh dejstvih smo se odločili, da raziščemo, kakšno je stanje na Osnovni šoli Hudinja. Zavedamo se, da otroci ne morejo podati celotne slike o finančnih težavah družine. V ta namen smo s pomočjo ločenih anket za učence in starše skušali raziskati omenjeno problematiko. Vseskozi tudi razmišljamo, kaj lahko vsak posameznik naredi, da bi se stiske drugih zmanjšale.

## 1. 2 HIPOTEZE

Pred raziskovalnim delom smo si zastavili naslednje hipoteze:

1. Tretjina anketiranih staršev je v zadnjih dveh letih izgubila službo.
2. Večina anketiranih staršev se je odpovedala nakupom, ki zahtevajo več denarja (npr. nakupu opreme za stanovanje, nakupu avtomobila, počitnicam).
3. Večina anketiranih staršev ne varčuje, ker ne more.
4. Kriza je vplivala na razpoložanje in osebnost vsaj polovice anketiranih staršev.
5. Večina učencev razume pomen besed finančna kriza.
6. Vsaj polovica učencev občuti, da je v družini manj denarja, kot ga je bilo pred nekaj leti.
7. Večina učencev ne prejema žepnine.

## 1. 3 METODE DELA

### 1. 3. 1 Delo z literaturo

Po izbiri teme raziskovanja smo pregledali literaturo. Z njeno pomočjo smo opredelili pojem kriza. Spoznali smo, na katerih področjih se le-ta kaže. Za boljše poznavanje tematike raziskovanja smo pregledali tudi literaturo v zvezi s krizami v zgodovini.

### 1. 3. 2 Anketa

Z anketami smo pridobili podatke o vplivu krize na življenje učencev Osnovne šole Hudinja in njihovih staršev. Pripravili smo dva anketna vprašalnika; enega za starše in drugega za učence. Vključili smo učence od sedmega do devetega razreda. Ankete so bile anonimne, saj smo želeli pridobiti resnične odgovore.

Anketa za starše je bila sestavljena iz devetih vprašanj. Pri šestih vprašanjih so se anketiranci lahko opredelili za en odgovor. Pri enem vprašanju so lahko izbrali več odgovorov. Eno vprašanje pa je bilo odprtega tipa, kjer so lahko anketiranci izbrali ponujen odgovor ali pa dodali svojega. Anketirali smo 134 staršev.

Anketo za učence je sestavljalo pet vprašanj. Pri štirih vprašanjih so anketiranci lahko izbrali en odgovor. Eno vprašanje je omogočalo več odgovorov, prav tako so anketiranci lahko dodali svoj odgovor. Anketiranih je bilo 117 učencev sedmih, osmih in devetih razredov.

### 1. 3. 3 Statistična obdelava podatkov

Zbrane anketne vprašalnike smo pregledali, analizirali odgovore in izdelali grafe. Zbrane podatke smo interpretirali in jih povezali z zastavljenimi hipotezami.

## 2 TEORETSKE OSNOVE

### 2.1 Opredelitev pojma kriza

Gospodarska kriza je motnja v gospodarskem življenju, večji gospodarski zastoj. Je del gospodarskega ciklusa. Gre za negativno rast proizvodnje v gospodarstvu. Gospodarski cikel se začne in konča z gospodarsko krizo. Celoten gospodarski cikel sestavljajo:

- kriza
- recesija
- oživljanje
- polet<sup>1</sup>

Ob pregledu časopisov, televizijskih ali radijskih oddaj skoraj ne mine dan, da ne bi zasledili novic o gospodarski krizi. Tako je že vse od začetka, ki sega v leto 2008. Mnogi razloge vidijo v ZDA in v propadu največjih investicijskih bank. Posledično je prišlo do rasti cen nafte, hrane, kmetijskih surovin<sup>2</sup>... Navedene spremembe so vplivale tudi na gospodarstva posameznih držav in nenazadnje tudi na življenje vsakega posameznika.

Slika 1 Ob propadu podjetij so številni ostali brez dela



<sup>1</sup> Povzeto po: Kriza: svet in Slovenci od prve svetovne vojne do sredine tridesetih let, Filozofska fakulteta Ljubljana, 2008, stran 81.

<sup>2</sup> Povzeto po: Svetovna kriza in Slovenci: Kako jo preživeti?, Ljubljana, 2008, strani 19-23.



Za lažje razumevanje pomena besede kriza uporabimo Slovar slovenskega knjižnega jezika<sup>3</sup>, ki besedo **kriza** opiše kot *stanje v gospodarstvu, ko se ugodne razmere za razvoj začnejo hitro slabšati*.

V medijih in ob branju različne literature lahko zasledimo tudi besedo **recesija**, ki jo Veliki slovar tujk<sup>4</sup> opredeli kot *upadanje gospodarske dejavnosti (olepševalno za znamenja krize)*.

## 2.2 Zgodovinski pogled

Prva večja gospodarska kriza v obdobju kapitalizma je bila leta 1825, sledile so ji krize 1836, 1847, 1857, 1866, 1882, 1890, 1907, 1914, 1921 in 1929. Te krize so reševali z zunanjimi širitvami, ki so največkrat pomenile povečanje vojaškega proračuna. Povečanje proračuna je spodbudilo investicije, teritorialne razširitve pa so pomenile osvojitve novih trgov in povečano civilno potrošnjo. Oktobra leta 1929 pa je finančni svet doživel hud pretres: cene vrednostnih papirjev so nenadoma padle. Polom na ameriški borzi na Wall Streetu je uničil na milijone dolarjev vlaganj in napovedal začetek velike svetovne krize. Posledice so čutili po vsem svetu, kriza je zajela finančni, kmetijski in industrijski sektor. Najvidnejši znak gospodarske krize je bila rast števila brezposelnih. Prišlo je do znižanja obsega svetovne trgovine. Američani so se odrekli kreditiranju tujine. Leta 1930 je bilo po vsem svetu 15 milijonov brezposelnih. Potrebne so bile številne reforme na različnih področjih, da je prišlo do izboljšanja stanja. Dokončno so se ZDA izkopalne iz krize šele po letu 1941. Pri tem so bila najpomembnejša leta priprave na vojno in vojna leta.<sup>5</sup>

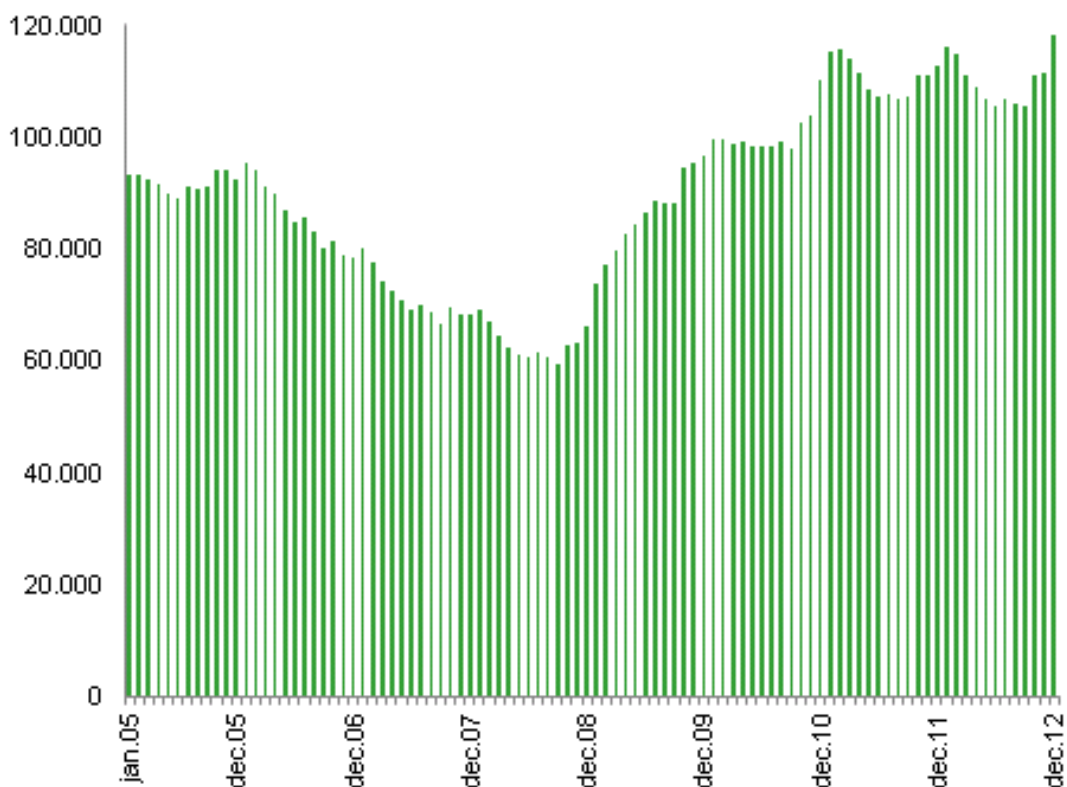
## 2.3 Kriza in Slovenija v številkah

Pomemben kazalec gospodarske krize je število brezposelnih. Kot je razvidno iz Grafa 1, je bilo po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje leta 2005 brezposelnih 92 575 oseb. Ob začetku krize v Sloveniji, torej v letu 2008, je bilo 96 672 brezposelnih oseb. Do decembra 2012 se je število brezposelnih oseb v Sloveniji povzpelo na 118 061.

<sup>3</sup> Slovar slovenskega knjižnega jezika, Druga knjiga I-Na, Ljubljana, 1975, stran 496.

<sup>4</sup> Veliki slovar tujk, Ljubljana, 2002, stran 972.

<sup>5</sup> Povzeto po: Kriza: svet in Slovenci od prve svetovne vojne do sredine tridesetih let, Filozofska fakulteta Ljubljana, 2008, strani 88-104.

Graf 1: Prikaz števila brezposelnih od leta 2005 do leta 2012<sup>6</sup>

## 2. 4 Sociološki pogled

Človek in človeški razvoj je naravnano v rast, blaginjo, osebno in socialno čvrstost. Socialne težave in stiske spremljajo človeštvo, odkar obstaja. Posamezniki, družine pa tudi celotni narodi so izpostavljeni nevarnosti, da zaidejo v tako hudo revščino, iz katere ne znajo ali ne morejo sami. V takih primerih bi morala delovati socialna država, ki teži k družbi blaginje. Družba blaginje pomeni visok nivo zagotovljene socialne varnosti za celotno prebivalstvo. Navadno je mišljena materialna in pravna varnost. Nasprotje materialne varnosti je revščina. Materialna revščina otežuje oz. onemogoča tudi kakovost medčloveških razmerij in odnosov. Za socialno politiko, ki lahko človeku pomaga, je potrebno razlikovanje med človekovo stisko in težavo. Socialna težava je objektivno stanje nekega človeka ali skupine. Stiska pa je osebno doživljanje težave; človek se težave zaveda in zaradi tega trpi. Stiska v človeku zbudi pripravljenost za reševanje težav in sproži energijo za to in le tedaj je socialna pomoč lahko učinkovita. Človek se po naravi skuša iz stiske ali težave izkoptati najprej sam.

<sup>6</sup> Vir: [http://www.ess.gov.si/trg\\_dela/trg\\_dela\\_v\\_stevilkah](http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah) (30. 1. 2013).

Če tega ne zmore, opazijo in rešujejo težavo skupno s svojci in bližnjimi. Če pa težava presega njihove zmožnosti, človek pomoč išče pri strokovnih institucijah<sup>7</sup>.

Ukrepi socialne politike so namenjeni pomoči in zaščiti ranljivih družbenih skupin (revni, starejši, otroci, invalidi). Z denarnimi dodatki in pomočmi se upravičencem pomaga pri pokrivanju stroškov vsakodnevnih potreb.

Analitiki so prepričani, da izguba zaposlitve pomeni znižanje življenjskega standarda in ovire pri iskanju nove zaposlitve. Ljudje so ovirani pri izvajanju socialnih aktivnosti. Zaradi brezposelnosti so zaznamovani, kar vodi do trganja socialnih vezi in k socialni izolaciji. Pomanjkanje denarja v gospodinjstvu ima lahko za posledico napetosti v družini, oteženo ohranjanje socialnih stikov s prijatelji in znanci. Povečana socialna izolacija pa zmanjšuje dostop do informacij, ki so pomembne pri iskanju nove zaposlitve<sup>8</sup>.

Vpliv krize na življenje otrok je v intervjuju zelo nazorno opisal klinični psiholog Franc Prosnik (Priloga 4), ki je dejal, da otroci zaznavajo neprijetno dogajanje in napetost. Kot pravi, je v tem primeru pomembno, da starši otroku pojasnijo, da so v redu in da jim le zmanjkuje denarja, za kar pa bodo našli rešitev.

---

<sup>7</sup> Povzeto po: Slovenska socialna med včeraj in jutri, Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo. Logoterapijo in antropohigieno, 1995.

<sup>8</sup> Povzeto po: Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije, Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, 2004.

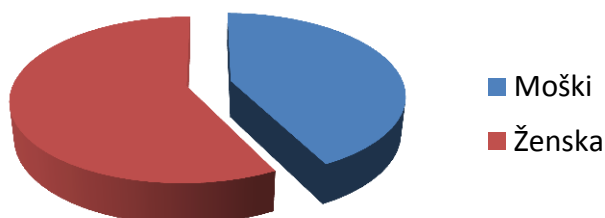
### 3 OSREDNJI DEL

#### 3.1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH RAZULTATOV ANKETE ZA STARŠE

##### 1. Katerega spola ste?

Tabela 1: Katerega spola ste?

	Moški	Ženska
Katerega spola ste?	57	77



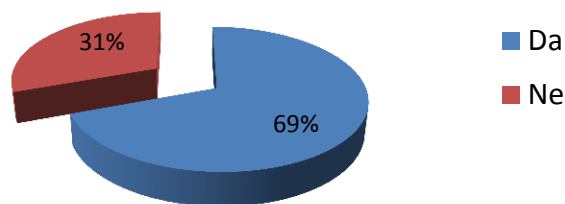
Graf 2: Katerega spola ste?

Vsak človek gleda na krizo drugače. Nekateri v tem vidijo različne priložnosti, drugi strah in skrbi, prav gotovo pa se pogledi razlikujejo tudi pri moških in ženskah, zato smo anketne vprašalnike razdelili po spolu. Anketirali smo 57 moških in 77 žensk. Delitev vprašalnikov po spolu smo potrebovali, da smo lahko nekateri odgovore med seboj primerjali tudi na ta način.

##### 2. Ali ste zaposleni?

Tabela 2: Ali ste zaposleni?

	Da	Ne
Ali ste zaposleni?	93	41



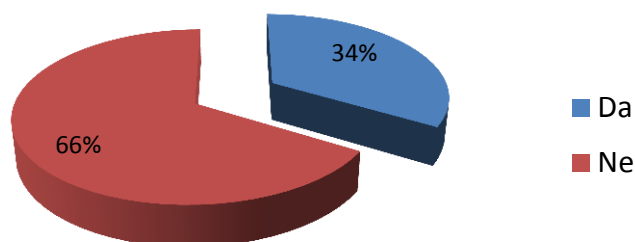
Graf 3: Ali ste zaposleni?

Starše učencev Osnovne šole Hudinja smo povprašali, ali so zaposleni. 93 jih je odgovorilo pritrdilno, 41 anketiranih pa je bilo takšnih, ki niso zaposleni. Vprašanje smo zastavili, da bi videli, kolikšen je odstotek brezposelnih. Ta podatek nas je zanimal, saj smo pričakovali, da bodo brezposelne osebe na nekatera vprašanja odgovorile drugače kot zaposlene.

3. Vsakodnevna poročila pričajo o ukinitvah številnih delovnih mest. Ali ste morda tudi sami izgubili službo v zadnjih 2 letih?

Tabela 3: Ali ste izgubili službo v zadnjih 2 letih?

	Da	Ne
<b>Ali ste izgubili službo v zadnjih 2 letih?</b>	45	89



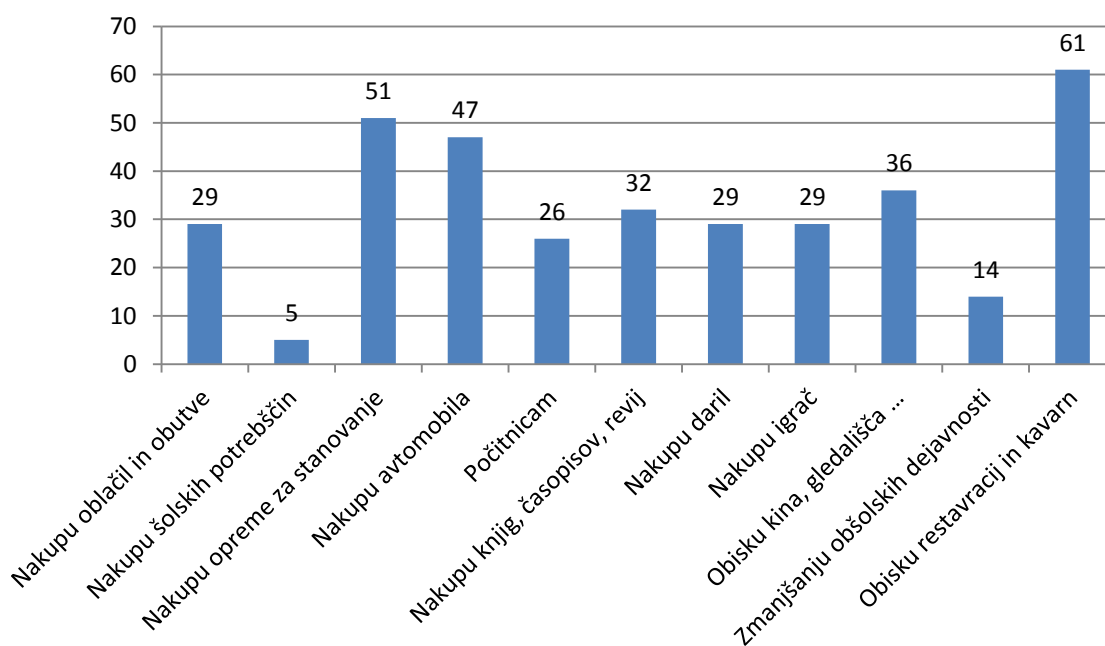
Graf 4: Ali ste izgubili službo v zadnjih 2 letih?

Ob spremljanju medijev lahko vidimo, da se nenehno pojavljajo poročila o novih izgubah delovnih mest. Ko smo anketirane vprašali, ali so izgubili delo v zadnjih dveh letih, smo ugotovili, da je bilo pritrdilnih odgovorov kar 45.

4. Številni posamezniki so zaradi podražitev in splošne krize začeli varčevati. Ali ste se tudi vi odpovedali kateri od naslednjih dobrin? IZBERETE LAHKO VEČ ODGOVOROV

Tabela 4: Ali ste se odpovedali nakupu katere od naštetih dobrin?

Ali ste se odpovedali nakupu katere od spodaj naštetih dobrin?	Število anketiranih, ki so se odločili za odgovor
Nakup oblačil in obutve	29
Nakup šolskih potrebščin	5
Nakup opreme za stanovanje	51
Nakup avtomobila	47
Počitnicam	26
Nakup knjig, časopisov, revij	32
Nakup daril	29
Nakup igrac	29
Obisku kina, gledališča ...	36
Zmanjšanje obšolskih dejavnosti	14
Obisku restavracij in kavarn	61



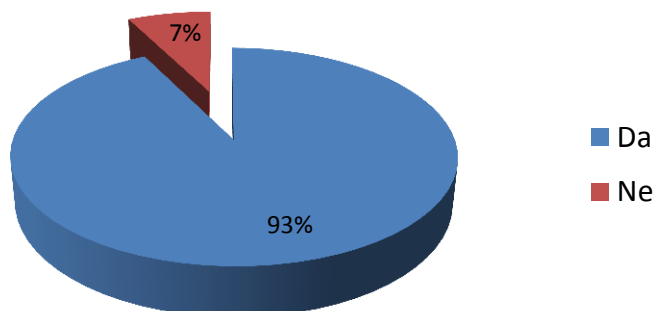
Graf 5: Ali ste se odpovedali nakupu katere od naštetih dobrin?

Izguba delovnega mesta, višji življenjski stroški, dvig cen blaga in storitev pomenijo, da je potrebno z razpoložljivim denarjem čim bolj učinkovito ravnati. Zanimalo nas je, ali so se tudi osebe, ki smo jih anketirali, odpovedali nakupu katere od naštetih dobrin. Ponudili smo enajst možnih odgovorov, za katere smo predvidevali, da so najbolj pogoste dobrine, ki se jim posamezniki najprej odpovedo. Anketirani so lahko izbrali več odgovorov. Največ jih je obkrožilo, da so se odpovedali obisku restavracij in kavarn, sledijo tisti, ki so se odpovedali nakupu opreme za stanovanje in nato tisti, ki so se odpovedali nakupu avtomobila. Kot smo pričakovali, je bilo najmanjše število tistih, ki so se odpovedali nakupu šolskih potrebščin.

5. Ali se varčevanje kaže tudi pri nakupu živil, kjer ste pozornejši na cene in cenejše izdelke?

Tabela 5: Ali ste pozornejši na cene in cenejše izdelke?

	Da	Ne
<b>Ali ste pozornejši na cene in cenejše izdelke?</b>	124	10



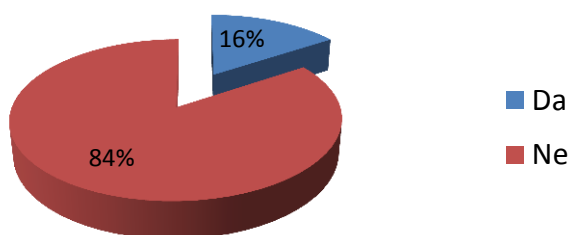
Graf: 6 Ali ste pozornejši na cene in cenejše izdelke?

Nakup živil je tako pomembna dobrina, da smo se odločili za samostojno vprašanje. Zanimalo nas je, ali so anketirani pozorni na cene in kupijo cenejše izdelke. Kar 124 je bilo takšnih, ki varčujejo pri nakupu živil in zato izberejo cenejše izdelke.

6. Cene blaga in storitev se neprestano višajo. Ali ste zaradi krize tudi sami poiskali še dodatno delo, da bi povečali svoje prihodke?

Tabela 6: Ali ste si poiskali dodatno delo, da bi povečali svoje prihodke?

	Da	Ne
<b>Ali ste si poiskali dodatno delo, da bi povečali svoje prihodke?</b>	21	113



Graf 7: Ali ste si poiskali dodatno delo, da bi povečali svoje prihodke?

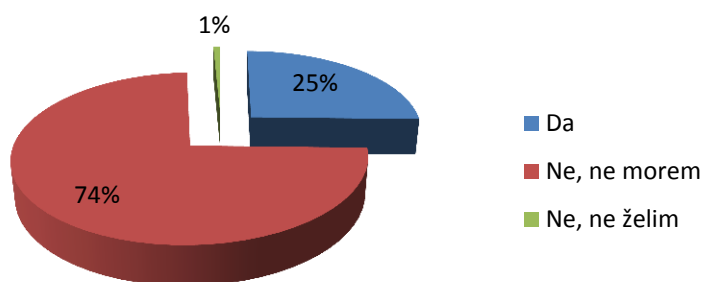
Kadar je v družini premalo denarja za vse stroške, se je potrebno nekaterim stvarjem odpovedati. Druga možnost pa bi bila v dodatnem delu in s tem dodatnim zaslužkom. Zanimalo nas je, ali so si tudi naši anketiranci poiskali dodatno delo. Od 134 oseb si jih je 21 poiskalo takšno delo.

7. Ali varčujete (imate prihranke)?

Tabela 7: Ali varčujete?

	Da	Ne, ne morem	Ne, ne želim
<b>Ali varčujete?</b>	34	99	1





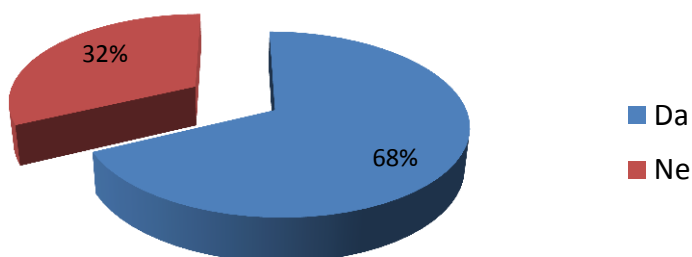
Graf 8: Ali varčujete?

V primeru dobrega finančnega stanja se gotovo marsikdo odloči, da bo del denarja privarčeval. Za potrebe raziskovalne naloge nas je zato zanimalo, koliko je med anketiranimi takšnih, ki varčujejo. Le eden je takšen, ki tega ne želi. 99 anketiranih je odgovorilo, da ne morejo varčevati. Varčuje 34 vprašanih oseb, kar predstavlja 25 % vseh.

8. Ali se vam zdi, da je kriza vplivala na vaše razpoloženje in osebnost?

Tabela 8: Ali je kriza vplivala na vaše razpoloženje in osebnost?

	Da	Ne
Ali je kriza vplivala na vaše razpoloženje in osebnost?	91	43



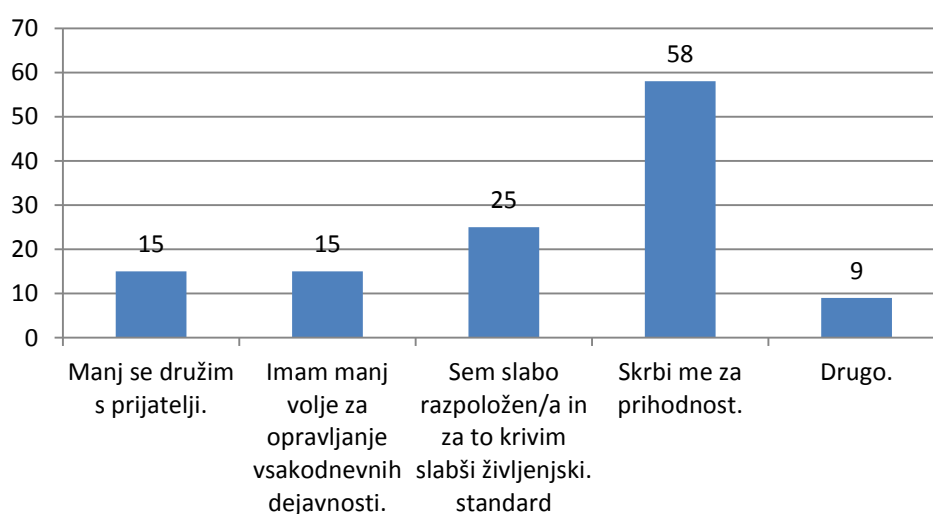
Graf 9: Ali je kriza vplivala na vaše razpoloženje in osebnost?

Pomanjkanje denarja, izguba službe ali pa le strah pred naštetim gotovo lahko pusti posledice pri posamezniku. Ker gre za poseganje v človekovo zasebnost, smo skušali vprašanje oblikovati čim bolj korektno, zato smo spraševali po vplivu krize na razpoloženje in osebnost. 91 anketiranih je odgovorilo, da sta se njihova razpoloženje in osebnost spremenili. 43 je bilo takšnih, ki niso opazili sprememb.

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, povejte, na kakšen način se to odraža. Izberete lahko več odgovorov:

Tabela 9: Na kakšen način se odraža sprememba razpoloženja in osebnosti?

Na kakšen način se odraža sprememba vašega razpoloženja in osebnosti?	Število anketiranih, ki so se odločili za odgovor
Manj se družim s prijatelji.	15
Imam manj volje za opravljanje vsakodnevnih dejavnosti.	15
Sem slabo razpoložen/a in za to krivim slabši življenjski standard.	25
Skrbi me za prihodnost.	58
Drugo.	9



Graf 10: Na kakšen način se odraža sprememba vašega razpoloženja in osebnosti?

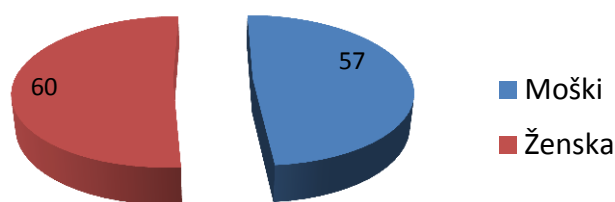
Vprašanje o spremembi razpoloženja in osebnosti smo dopolnili še z podvprašanjem, kjer smo želeli, da anketirani bolj natančno opredelijo te spremembe. Na voljo so imeli štiri ponujene odgovore in možnost, da dodajo svoj odgovor. Največ je bilo takšnih, ki jih skrbi za prihodnost. Devet anketiranih je napisalo svoj odgovor. Predvsem sta nas navdušila dva odgovora: "Bolj cenim nematerialne stvari, bolj se družimo v družinskem krogu in improviziramo. Da se imaš lepo, ne potrebuješ denarja, je pa slaba volja zaradi položnic." in: "Postali smo varčnejši, kar pripomore tudi k varčevanju narave, npr. vožnja z avtomobilom, če je res nujna, nakupovalne vrečke uporabimo večkrat, elektrika (ugašamo luči, kjer niso potrebne ...)"

### 3. 2 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH REZULTATOV ANKETE ZA UČENCE

#### 1. Katerega spola si?

Tabela 10: Katerega spola si?

	Moški	Ženska
<b>Katerega spola si?</b>	57	60



Graf 11: Katerega spola si?

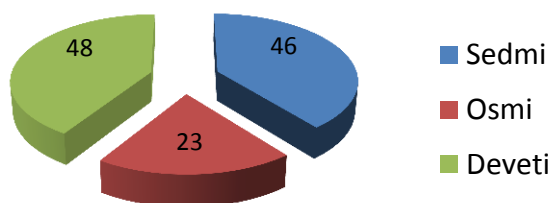
Posledic pomanjkanja denarja ne občutijo samo odrasli, ampak tudi otroci. Da bi dobili celovito sliko, ki bi odražala stanje na Osnovni šoli Hudinja, smo se odločili, da anketiramo tudi učence te šole. Tako smo sestavili dodaten vprašalnik in ga razdelili 117 učencem. Tudi ta je bil anonimen. Učenci so ga izpolnjevali v šoli, saj smo želeli resen in učinkovit pristop k odgovarjanju na vprašanja.

#### 2. Kateri razred obiskuješ?

Tabela 11: Kateri razred obiskuješ?

	7.	8.	9.
<b>Kateri razred obiskuješ?</b>	46	23	48

V anketi je sodelovalo 46 učencev sedmih razredov, 23 učencev osmih in 48 učencev devetih razredov. Učencev od prvega do šestega razreda nismo vključili, saj predvidevamo, da je njihovo zaznavanje raziskovane problematike slabše.

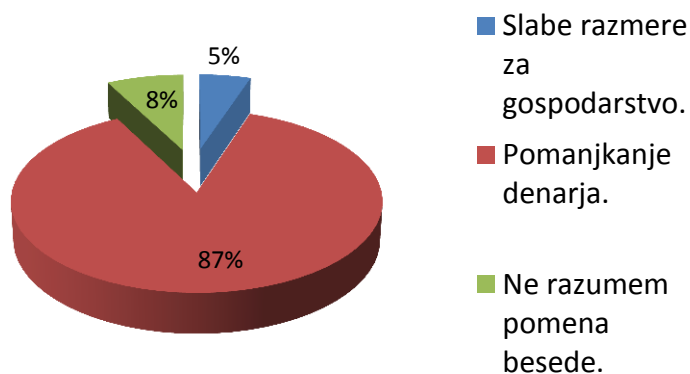


Graf 12 Kateri razred obiskuješ?

## 3. Kako razumeš besedno zvezo finančna kriza?

Tabela 12: Kaj razumeš pod besedo finančna kriza?

Kaj razumeš pod besedo finančna kriza?	Število anketiranih, ki so izbrali odgovor
Slabe razmere za gospodarstvo.	6
Pomanjkanje denarja.	102
Ne razumem pomena besede.	9



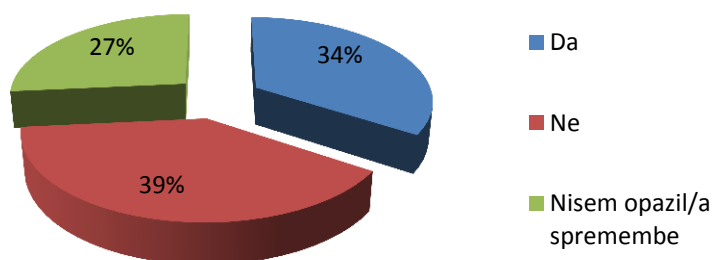
Graf 13: Kaj razumeš pod besedo finančna kriza?

Zanimalo nas je, v kolikšni meri učenci naše šole razumejo pomen besede finančna kriza. Z odgovori smo bili zadovoljni, saj je bilo le devet učencev takšnih, ki ne razumejo pomena besede.

## 4. Ali se ti zdi, da imate v družini manj denarja, kot ste ga imeli pred 3 leti?

Tabela 13: Ali imate v družini manj denarja, kot pred 3 leti?

	Da	Ne	Nisem opazil/-a spremembe
Ali se ti zdi, da imate v družini manj denarja kot pred 3 leti?	40	46	31



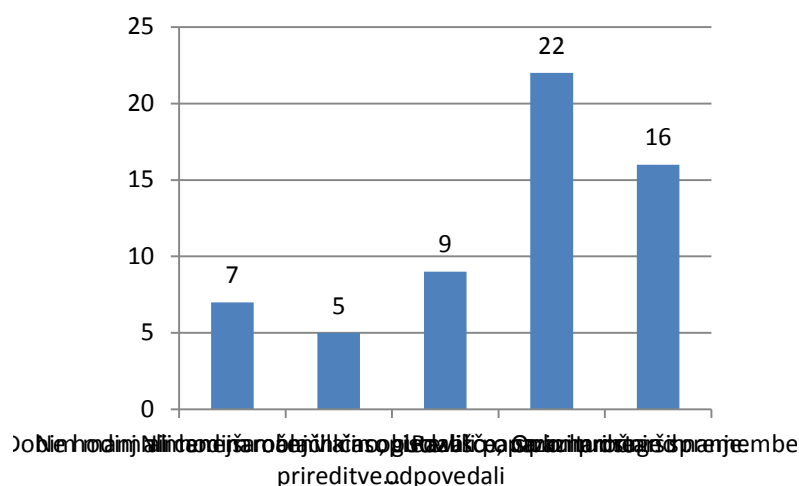
Graf 14: Ali se ti zdi, da imate v družini manj denarja, kot pred tremi leti?

Učencem smo postavili vprašanje, ali se jim zdi, da imajo v družini manj denarja kot pred tremi leti. Na voljo so imeli tri odgovore. 40 učencev je spremembo opazilo, pri 46 pa ni bilo spremembe. Učencev, ki spremembe niso opazili, je bilo 31.

Kako občutiš spremembo količine denarja v družini? Izbereš lahko več odgovorov.

Tabela 14 Kako občutiš spremembo količine denarja v družini?

Kako občutiš spremembo količine denarja v družini?	Število izbranih odgovorov
Dobim manj ali cenejša oblačila in obutev.	7
Ne hodim ali hodim manj v kino, gledališče, na kulturne prireditve ...	5
Nimam naročenih časopisov ali pa smo naročnino nanje odpovedali.	9
Razliko opazim pri starših.	22
Opazim druge spremembe.	16



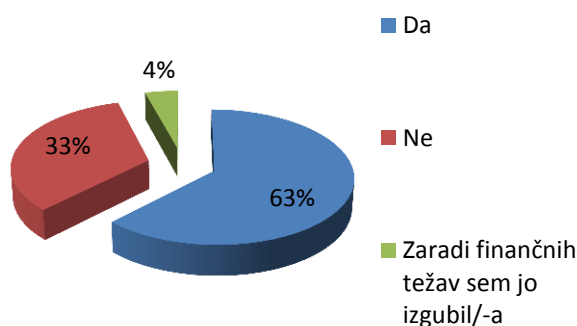
Graf 15: Kako občutiš spremembo količine denarja v družini?

Zanimalo nas je tudi, kako anketirani občutijo spremembo količine denarja v družini. Ponudili smo pet možnosti in večina jih je odgovorila, da opazijo razliko pri starših. Pri tem odgovoru smo dodali tudi podrobnejši opis tega odgovora: npr. povedo, da ni denarja, so razočarani, jezni, razdražljivi ... 16 anketiranih je označilo odgovor, da opazijo druge spremembe, vendar ni tega nihče podrobneje opredelil.

#### 5. Ali prejemaš žepnino?

Tabela 15 Ali prejemaš žepnino?

	Da	Ne	Zaradi finančnih težav sem jo izgubil/-a
Ali prejemaš žepnino?	73	39	5



Graf 16: Ali prejemaš žepnino?

Pomemben del življenja mladostnikov je žepnina, ki jim daje občutek samostojnosti. V zadnjem vprašanju smo tako želeli izvedeti, koliko učencev še prejema žepnino in koliko je takšnih, ki jo je izgubilo. Presenečeni smo bili nad tem, da kar 73 učencev dobi žepnino in da jo je le 5 učencev izgubilo. Pričakovali smo, da bo ta številka višja.



## 3. 2 DISKUSIJA

Z raziskovalno nalogo smo preverjali vpliv finančne krize na življenje učencev OŠ Hudinja in njihovih staršev. Sestavili smo dve anketi, saj smo staršem postavili drugačna vprašanja kot učencem. Pred začetkom dela smo si zastavili 7 hipotez. Štiri hipoteze smo potrdili, dve sta bili nepotrjeni, ena hipoteza pa je bila le delno pravilna.

V prvi hipotezi smo predvidevali, da je tretjina anketiranih staršev v zadnjih dveh letih izgubila službo. Hipoteza je potrjena, saj rezultati ankete kažejo, da je službo izgubilo 34 % anketiranih staršev.

Druga zastavljena hipoteza se je glasila, da se je večina anketiranih staršev odpovedala nakupom, ki zahtevajo več denarja (npr. nakupu opreme za stanovanje, nakupu avtomobila, počitnicam). Te hipoteze ne moremo v celoti potrditi, saj je največ staršev odgovorilo, da so se odpovedali obisku kavarn in restavracij. Ker se je naša hipoteza nanašala predvsem na nakupe, ki zahtevajo več denarja, hipoteza v tem delu ni potrjena. Obisk kavarn in restavracij običajno ne zahteva veliko denarja, razen če ti obiski niso zelo pogosti. Tega pa v vprašanju nismo jasno določili. Deloma je naša hipoteza tudi potrjena, saj se je veliko število anketiranih odpovedalo nakupu opreme za stanovanje in nakupu avtomobila. Ta dva odgovora sta bila na drugem in tretjem mestu po številu najpogosteje izbranih odgovorov.

V tretji hipotezi smo predvidevali, da večina anketiranih staršev ne varčuje, ker ne more. Hipoteza je bila dobro zastavljena, saj smo jo v celoti potrdili. Rezultati ankete so pokazali, da 74 % vprašanih ne varčuje, ker ne more. Le 25 % je takšnih, ki varčujejo.

Ključno vprašanje naše ankete je bilo, kako je kriza vplivala na anketirane. Tako smo v četrti hipotezi predvidevali, da je kriza vplivala na razpoloženje in osebnost vsaj polovice anketiranih. Izkazalo se je, da je hipoteza v celoti potrjena, saj je spremembo razpoloženja in osebnosti opazilo kar 68 % anketiranih staršev. Svoj odgovor so v večji meri opredelili s tem, da jih skrbi za prihodnost, da so slabo razpoloženi in za to krivijo slabši življenjski standard.

V vprašalniku za učence smo preverjali, ali učenci razumejo pomen besed finančna kriza. Peta hipoteza pravi, da večina učencev ta pomen razume. Rezultati ankete kažejo, da je hipoteza potrjena, saj je bilo le 8 % takšnih, ki pomena ne razumejo.

Šesta hipoteza se je glasila, da vsaj polovica učencev občuti, da je v družini manj denarja, kot ga je bilo pred nekaj leti. Hipoteza ni potrjena, saj je le 34 % takšnih, ki so občutili to spremembo. Je pa vsekakor razveseljiv podatek, da 27 % učencev ne občuti, da bi v družini imeli manj denarja kot pred nekaj leti.

Glede na to, da je v državi slaba finančna situacija, da pogosto poslušamo o stiskah ljudi, smo v sedmi hipotezi predvidevali, da večina učencev ne prejema žepnine. Hipoteza je bila napačna, saj žepnino prejema 63 % anketiranih. 4 % učencev so žepnino izgubili.

## 4 ZAKLJUČEK

*"Tudi iz lastne izkušnje vem, kako je tem otrokom, ki si ne morejo privoščiti, kar imajo drugi. Ta razlika se najbolj opazi v vrtcu ali pri nas v šoli. Nam mladim, ki nimamo veliko, danes ni lahko in se pogosto počutimo manj vredni od drugih."* To so besede devetošolke, ki smo jih zasledili v članku časopisa Celjan (Priloga 3). Krute besede, na katere otroci ne bi smeli niti pomisliti, kaj šele doživeti. A realnost je drugačna. Številni si ne morejo privoščiti niti takšne hrane, kot bi si jo želeli. Ker smo predvidevali, da tudi na Hudinji razmere niso veliko drugačne, smo se odločili, da to raziščemo v raziskovalni nalogi. Izkazalo se je, da smo imeli prav, saj so ankete pokazale, da je veliko staršev izgubilo službo, da so se številni morali odpovedati nakupu različnih dobrin (od nakupa časopisa pa vse do nakupa avtomobila). Nekateri so si celo poiskali dodatno delo, da bi povečali svoje prihodke, čeprav so gotovo preobremenjeni že z eno službo, kaj šele dvema. Številni anketirani so v anketi povedali, da so zaskrbljeni za prihodnost, jezni in razočarani zaradi slabšega življenjskega standarda. Ankete za učence pa so pokazale, da tudi ti opažajo spremembe pri starših, ki se kažejo predvsem v zaskrbljenosti, jezi in razočaranju, ker ni denarja. Kljub temu pa smo ugotovile, da je število tistih, ki prejemaajo žepnino, še vedno visoko.

Ko smo v Celjanu prebrale članek (Priloga 3), smo ugotovile, da so ravnatelji celjskih osnovnih šol povedali, da so stiske povsod velike. Da je situacija še slabša, pa ugotavljajo, da se je kljub krizi število subvencij malic in kosil še zmanjšalo, saj država varčuje.

Kljub napisanemu pa vse le ni tako črno. Veseli sva, da obiskujeva šolo, kjer se trudimo, da bi kaj izboljšali. Tako so na naših hodnikih vedno košare s sadjem in kruhom, po čemer vsi radi posegamo. Večkrat letno zbiramo zamaške, ki jih nato namenimo za pomoč pri nakupu pripomočkov, potrebnih invalidom. Ob različnih priložnostih, ko na šoli organiziramo prireditve za starše, pobiramo prostovoljne prispevke v višini evra ali dveh. Zbran denar se nameni za socialno najbolj ogrožene. Vsi učenci na šoli zbiramo star papir in lahko se pohvalimo, da smo pri tem najuspešnejša celjska šola. Tako varujemo okolje, hkrati pa denar od prodaje namenimo za zaključne ekskurzije. Vseskozi tudi ugašamo luči in tako varčujemo z energijo in denarjem. Skrbno ločujemo tudi ostanke hrane pri malici, ki jih dajemo v posebno posodo in tako ločimo od neuporabljene hrane.

Gotovo bi lahko še kaj prispevali k lepšemu vsakdanu. Kar nekaj časa sva namenili temu, kako bi še lahko komu pomagali. Prav gotovo ima kdo obutev in oblačila, ki jih ne potrebuje, čeprav so še uporabna (vsi vendar ne živijo v pomanjkanju). Le ta bi lahko zbrali in jih podarili tistim, ki si jih ne morejo kupiti. Ker bi to lahko povzročilo zadrego ali celo posmehovanje na šolah, bi bilo bolje, če bi takšne akcije izvedli v okviru občine. Na šoli pa bi lahko organizirali menjavo igrač in knjig, kjer bi otroci podarili knjige ali igrače, ki jih ne potrebujejo, ali pa bi jih samo menjali za druge. Tako bi marsikatera pozabljena knjiga dobila novega bralca in zapuščena igrača nekoga, ki bi mu polepšala otroštvo. Morda pa nam bo skupaj uspelo!

## 5 VIRI IN LITERATURA

1. Slovar slovenskega knjižnega jezika, Druga knjiga I-Na, Ljubljana, DZS, 1975.
2. Veliki slovar tujk, Ljubljana, Cankarjeva založba, 2002.
3. ŠTIBLAR Franjo, Svetovna kriza in Slovenci: Kako jo preživeti, Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2008.
4. NEČAK Dušan in REPE Božo, Kriza: svet in Slovenci od prve svetovne vojne do sredine tridesetih let, Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2008.
5. RAMOVŠ Jože, Slovenska sociala med včeraj in jutri, 2. Predelana in dopolnjena izdaja, Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antopohigieno, 1995.
6. NOVAK Mojca, ČERNIGOJ SADAR Nevenka, DRAGOŠ Srečo, DREMELJ Polona, FERLIGOJ Anuška, HLEBEC Valentina, KOGOVIŠEK Tina, NAGODE Mateja, Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije, Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, 2004.
7. Celjan št. 621, 5. december 2012.
8. Celjan št. 627, 16. januar 2013.
9. [http://www.ess.gov.si/trg\\_dela/trg\\_dela\\_v\\_stevilkah](http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah) (30. 1. 2013)
10. <http://www.zurnal24.si/z-otrokom-ne-ob-otroku-clanek-172637> (20. 11. 2012)

### Slike:

11. Slika na naslovnici:

<http://www.google.si/imgres?start=554&hl=sl&sa=X&biw=1366&bih=643&tbm=isch&prmd=imvns&tbnid=BQFXvxPae9A7tM:&imgrefurl=http://www.zurnal24.si/slovenija-bo-se-dve-leti-v-recesiji-clanek-163196&docid=ckcWjiDZtmLzcM&imgurl=http://images0.zurnal24.si/slika-original-1346404023-699029.jpg&w=1000&h=751&ei=kfOpUI28FcTLswaT34CgBQ&zoom=1&iact=rc&dur=449&sig=100897387109171556860&page=26&tbnh=139&tbnw=186&ndsp=23&ved=1t:429,r:60,s:500,i:184&tx=79&ty=34> (19. 11. 2012)

12. Slika 1:

<http://www.24ur.com/novice/gospodarstvo/ilo-smo-pred-se-eno-recesijo-na-trgu-dela.html> (19. 11. 2012)

## **PRILOGA 1: ANKETA ZA STARŠE UČENCEV OŠ HUDINJA**

Sva učenki 7. razreda in piševa raziskovalno nalogo z naslovom Vpliv finančne krize na življenje učencev OŠ Hudinja in njihovih staršev. Prosiva, da izpolnite kratko anketo, ki je anonimna.

1. Katerega spola ste?

- a) Moški
- b) Ženski

2. Ali ste zaposleni?

- a) Da
- b) Ne

3. Vsakodnevna poročila pričajo o ukinitvah številnih delovnih mest. Ali ste morda tudi sami izgubili službo v zadnjih 2 letih?

- a) Da
- b) Ne

4. Številni posamezniki so zaradi podražitev in splošne krize začeli varčevati. Ali ste se tudi vi odpovedali kateri od naslednjih dobrin? **IZBERETE LAHKO VEČ ODGOVOROV**

- a) Nakupu oblačil in obutve.
- b) Nakupu šolskih potrebščin.
- c) Nakupu opreme za stanovanje.
- d) Nakupu avtomobila.
- e) Počitnicam.
- f) Nakupu knjig, časopisov, revij.
- g) Nakupu daril.
- h) Nakupu igrač.
- i) Obisku kina, gledališča ...
- j) Zmanjšanje obšolskih dejavnosti.
- k) Obisku restavracij in kavarn.

5. Ali se varčevanje kaže tudi pri nakupu živil, kjer ste pozornejši na cene in cenejše izdelke?

- a) Da
- b) Ne

6. Cene blaga in storitev se neprestano višajo. Ali ste zaradi krize tudi sami poiskali še dodatno delo, da bi povečali svoje prihodke?

- a) Da
- b) Ne

7. Ali varčujete (imate prihranke)?

- a) Da
- b) Ne, ne morem.
- c) Ne, ne želim.

8. Ali se vam zdi, da je kriza vplivala na vaše razpoloženje in osebnost?

- a) Da
- b) Ne

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, povejte, na kakšen način se to odraža.

Izberete lahko več odgovorov:

- a) Manj se družim s prijatelji.
- b) Imam manj volje za opravljanje vsakodnevnih dejavnosti.
- c) Sem slabo razpoložen/-a in za to krivim slabši življenjski standard.
- d) Skrbi me za prihodnost.
- e) Drugo: \_\_\_\_\_

Hvala za odgovore!

## PRILOGA 2: ANKETA ZA UČENCE OŠ HUDINJA

### VPLIV FINANČNE KRIZE NA ŽIVLJENJE UČENCEV OŠ HUDINJA IN NJIHOVIH STARŠEV

Sva učenki 7. razreda in piševa raziskovalno nalogo z naslovom Vpliv finančne krize na življenje učencev OŠ Hudinja in njihovih staršev. Prošiva, da izpolnite kratko anketo, ki je anonimna.

1. Katerega spola si?

- a) Ženska
- b) Moški

2. Kateri razred obiskuješ?

- a) 7.
- b) 8.
- c) 9.

3. Kako razumeš besedno zvezo finančna kriza?

- a) Slabe razmere za gospodarstvo.
- b) Pomanjkanje denarja.
- c) Ne razumem pomena besede.

4. Ali se ti zdi, da imate v družini manj denarja, kot ste ga imeli pred 3 leti?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisem opazil/-a spremembe.

Če si odgovoril/-a z DA, odgovori še na naslednje vprašanje:

Kako občutiš spremembo količine denarja v družini? Izbereš lahko več odgovorov.

- a) Dobim manj ali cenejša oblačila in obutev.
- b) Ne hodim ali hodim manj v kino, gledališče, na kulturne prireditve ...
- c) Nimam naročenih časopisov (Pil, Plus ...) ali smo naročnino nanje odpovedali.
- d) Razliko opazim pri starših (npr. povedo, da ni denarja, so razočarani, jezni, razdražljivi ...).



e) Druge spremembe, ki jih opazim:

---

---

5. Ali prejemaš žepnino?

- a) Da
- b) Ne
- c) Zaradi finančnih težav družine sem jo izgubil/-a.

## PRILOGA 3: ČLANKA V CELJANU

CELJAN 621, 5. december 2012

CELJAN 621, 5. december 2012

# Res hudo stiske je v šoli težko ugotoviti

## Izjemne stiske.

Število neplačnikov šolske prehrane se je na nekaterih šolah v Celju podvojilo.

**Rešitve.** Šole iščejo možnosti na vsakem koraku, vendar vseh težav ne morejo reševati sami.

Piše: **Metka Pirc**

Če so nekaj učenci tekmovali, kdo bo imel lepšo šolsko torbico, so danes veseli, da jo imajo. Ne moremo pozabiti pripovedovanja ravnateljice IV. osnovne šole Celje **Nevenke Matelič Nunčič** o deklicah, ki jim je celjski donator iz podjetja Leonardo podaril novo šolsko torbo. Podobno je bilo z žimskimi oblačili in obutvijo, ki jo je 10 učencem na vsaki šoli kupil Tuš. Tovrstne donacije so pogosto rešile bilke, v celjskih šolah se namreč zapleta že pri osnovni dobri preživetja – hrani. Stisk, ki jih je zarezala gospodarska kriza v otroška življenja je enostavno preveč. Ni enoznačnega odgovora na vprašanje, koliko otrok v celjskih šolah je lačnih. »Na to vprašanje bi težko odgovoril, saj nimamo podatkov. Po vsaki dopoldanski malici je v jedilnici na voljo velika skleda kruha in vedro ali dve sadja (jabolka, banane, pomaranče ...) in vse se poje 45 minut po malici, ki jo imajo praktično vsi. Pri kosilu lahko vsi (tudi tisti, ki nimajo kosila) vzamejo kruh, če so lačni,« pove **Igor Topole**, ravnatelj II. osnovne šole. Pri brezplačnih kosilih z namenskim denarjem šolam pomaga Mestna občina Celje in donatorji, a stisk je veliko.

Tu so še vedno težave s Centrom za socialno delo, saj po ukinitvi splošne subvencije za šolsko prehrano še vedno niso rešili novih odločb o subvencionirani prehrani, vsak dan prihajajo nove. Kljub temu da je že december, realne slike na šolah ni. Pravi mojstri morajo biti ravnatelj, del njihovega vsakdana so postale likvidnostne težave, na drugi strani pa so

otroške oči njihovih solarjev. »Stanje glede na državno subvencijo v tem trenutku je 71 subvencioniranih malic in 3 kosila. V lanskem šolskem letu je prejelo subvencioniranih malic 95 učencev in kosila 7 učencev,« s številkami odgovori **Mojca Kolin**, ravnateljica OŠ Frana Roša. Kot pripoveduje **Danica Šalej**, ravnateljica OŠ Frana Krajnc na Polulah, po novem šole izvedo le, ali je učenec pridobil brezplačno šolsko prehrano. »Za dodelitev šolskih subvencij (kosila MOC, sredstva iz šolskega sklada, donatorska sredstva ...) bi potrebovali dodaten podatek o višini socialne ogroženosti učenca (% dohodka na člana družine). Tako nam iz evidence izpadejo vsi, ki imajo dohodek malo nad cenzusom. Tudi zaradi tega se je število neplačnikov v tem šolskem letu skoraj podvojilo,« pove Šalejeva.

## En lačen je preveč

Na I. osnovni šoli je denimo brezplačno kosilo iz sredstev ministrstva lani prejelo 6 učencev, letos pa samo en učenec. Tudi MO Celje mesečno nakazuje šoli namenska sredstva za plačilo šolskih kosil socialno najbolj ogroženim in iz tega fonda so lani omogočili brezplačno kosilo še dodatnim 32 učencem, letos pa 26 učencem, razlaga **Tone Leskovec**, šolski svetovalecni delavec na I. osnovni šoli Celje. Meni, da je bila splošna subvencija za šolsko prehrano ukinjena ob povsem neprimernem času, saj številnim družinam vedno več pomenijo še tako majhni zneski denarja. »V času povečanja brez-

## dejtva celjan

### Premalo denarja za vse

Večinoma so se celjski ravnatelji strinjali, da je v tem času najbolj pereč problem zdrave prehrane. Če malice nekako še rešijo, se močno zaplete pri toplem obroku, kot je kosilo. Bolezni, izguba službe, dolgotrajne brezposelnosti, več otrok v družini, vse to je tudi Celjane pahnilo na rob. Šole si pomagajo z zbranim denarjem v šolskih skladih, pozdravljajo projekt botstva in donacije podjetij, a ko potegnejo črto, je denarja za vse preprosto premalo.



Tudi v celjskih osnovnih šolah so otroci lačni. Pomagajmo jim skupaj!

poselnosti in sočasnega krčenja socialne pomoči se nam zdi primerni ukrep znižanje cenzusa za pridobitev pravice do brezplačnega ali vsaj delno subvencioniranega šolskega kosila. S tem bi razširili krog upravičencev do te oblike socialne pomoči in obenem v nekaterih družinah preprečili tako ekstremne in praviloma prikrite pojave, kot je lakota,« pravi Leskovec.

## dejtva celjan

### Pomagajmo skupaj

Skupaj bomo pomagali celjskim otrokom, v prihodnjih tednih bomo zbirali denar za malice otrok v celjskih osnovnih šolah. Podrobnosti o akciji zbiranja bomo objavili v prihodnjih številkah Celjana.

## Nakopičene socialne težave

**Marijana Kolenko**, ravnateljica OŠ Lava je takole strnila šolske probleme, ki jih zelo veliko: »Tu so družine, ki so mejno presegle pravico do subvencije za prehrano, družine, ki imajo več otrok in jim ne morejo zagotavljati zdrave prehrane, kaj šele udeležbe v številnih programih, ki otrokom omogočajo enake možnosti za izobrazbo in njihove kompetence, problem povečanega števila bolnih otrok, povečanega števila otrok, ki so prehranjeni zaradi nezdrave prehrane – saj vemo, da je zdrava hrana zelo draga – predraga. In v razviti družbi, kamor Slovenija še vedno sodi, se ne bi smelo zgoditi, da imamo primere, ko so otroci lačni, ko nekdo nima

kaj jesti celo 10 dni in več, kot se dogaja danes.«

Da so različni donatorji sicer še vedno pripravljeni pomagati šolam pri enkratnih akcijah, ki pa žal ne morejo sistemsko razrešiti vseh nakopičenih socialnih težav, pove **Martin Grosek**, ravnatelj OŠ Ljubečna in vodja aktiva celjskih osnovnošolskih ravnateljev. »V širšem smislu je rešitev teh težav v povečanju zaposlovanja in dvigu osebnih dohodkov, v ožjem smislu pa bodo morali starši spremeniti prioritete zadovoljevanja svojih potreb in se odredi nekaterim nepotrebnim stroškom (cigareti, kava, alkohol, mobilni telefoni za otroke ...) v korist osnovnih eksistenčnih potreb svojih otrok, med katerimi je gotovo redna, vsakodnevna, zdrava prehrana,« odgovarja Grosek.



CELJAN 627, 16. januar 2013



## Ker nima, se počuti manj vredno

**Pomagajmo.** Vedno več družin išče rešitve za svoje otroke.

Piše: **Metka Pirc**

Medtem ko starši v hudih finančnih stiskah med kopico računov izbirajo, čemu vse se bodo morali odpovedati, so na drugi strani otroci. Redko bodo govorili o stiskah in situacijah, v katere jih postavlja kruta realnost. Ko spregovorijo, so skromni in želje preproste. Svojo zgodbo nam je bila pripravljena zaupati devetošolka, učenka ene izmed celjskih osnovnih šol, ki živi sama z mamo. Zagotovili smo ji, da zakrijemo njeno identiteto, zato na tem mestu nismo zapisali njenega imena.

Prizna, da čuti, kako je, kadar je med sošolci velika razlika, ker imajo eni zelo veliko, drugi pa žal zelo malo, čeprav niso sami krivi za to in se starši trudijo, delajo, pa kljub temu nimajo denarja za otroke. Kljub rosnim 14 letom so misli jasne in kritične. »V 21. stoletju, ko bi morali misliti, da se bosta denarna kriza in lakota zmanjšali, se večata, kar pa ni dobro in zato moramo biti pripravljeni na to, kaj se bo še zgodilo čez nekaj let,« pripoveduje učenka. Meni, da bi morali revnim družinam na vse mogoče načine pomagati.

### V krizi nimajo za hrano

»Vedno več družin je, ki iščejo po 'praznih' žepih

doma cente, da bi lahko kupili svojim otrokom hrano. Tudi iz lastne izkušnje vem, kako je tem otrokom, ki si ne morejo privoščiti, kar imajo drugi. Ta razlika se najbolj opazi v vrtcu ali pri nas v šoli,« nadaljuje devetošolka. »Zelo dobro in lepo je, da država ali šola plačuje otrokom kosilo in malico. Zaradi današnje krize je veliko otrok podhranjenih, ker nimajo doma hrane, lahko pa se tudi zgodi, da zaradi tega kdo umre. Nam mladim, ki nimamo veliko, danes ni lahko in se pogosto počutimo manj vredni od drugih,« še doda.

To je le ena izmed zgodb, ki jih piše Celje. Pogosto niti ne pridejo do javnosti, saj se o tem ne piše, še manj govori. Tudi zato smo se v začetku decembra odločili, da na uredništvu časopisa Celjan začnemo humanitarno akcijo, s katero bomo pomagali otrokom na celjskih šolah, ki si tople hrane več ne morejo privoščiti.

Številni posamezniki in podjetja so že pomagali. Denar bomo še nekaj časa zbirali na bančnem računu, ki smo ga odprli posebej v ta namen. Nanj lahko vsi, ki čutijo stiske otrok in bi jim radi pomagali, nakažejo denar zanje. Številka računa je SI56 6100 0000 4375 144, odprt je pri Delavski hranilnici, ob nakazilu je treba vpisati sklic NOVICE - CELJSKI OTROCI NE BODO LAČNI.

## PRILOGA 4: ŽURNALOV INTERVJU S KLINIČNIM PSIHOLOGOM

### INTERVJU

# "Z otrokom, ne ob otroku"

Otroci. Namesto gledanja TV raje skupaj počistite stanovanje.

Barbara Bradač / Maribor

20. 11. 2012, 07:13

Montaža motilcev signala v šole je znak nemoči šole, da bi problem uporabe mobilnikov med poukom uredili s konsenzom, trdi sogovornik. Tako protestiranje uporniških otrok je socialno še najsprejemljivejše. Če bomo legalizirali manj moteče oblike vedenja, se protestniška ne bo zmanjšala, ampak preusmerila v bolj moteče oblike. (Foto: Nino Verdnik)



#### Franc Prosnik

**Klinični psiholog**, ki je že upokojen, a še vedno predava. Dolga leta je bil svetovalec v Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše v Mariboru.

#### **Posledice gospodarske krize občutijo tudi otroci, ti pa zelo redko povedo, kaj jih teži. Kako prepoznati znake otrok, ki so v stiski?**

Že kar nekaj let nekateri otroci doživljajo pomanjkanje, ko se primerjajo s sovrstniki in zaznavajo, da nimajo stvari, kot jih imajo drugi. To je pospremljeno z zelo grenkimi občutki in velikim občutkom nemoči. Mislim pa, da so bistveno večje posledice povezane s krizo, kot jo doživljajo njihovi starši.

#### **Katere?**

Otrok zaznava, da se s starši dogaja nekaj neprijetnega, saj v zraku ves čas visi neka napetost. Otroku sam težko razmeji, kaj je neposredno povezano z njim in kaj je povezano s splošnimi dogodki. Tudi odrasel si marsikatero situacijo tolmači na način, kot da je z njim nekaj narobe, kot da je del njegove krivde.

#### **Kako otroku pojasniti, da ni kriv za težave v službi ali pomanjkanje denarja?**

Ko začnemo pojasnjevati, se že približujemo rešitvi. Povemo, da če smo slabe volje, da to ni zaradi njega, da smo zaskrbljeni in slabe volje zaradi drugih stvari. Nujno je, da otrok dobi sporočilo – s teboj je vse v redu, ampak zdaj nam je zmanjkalo denarja, razmišljamo pa, kako bodo to uredili in podobno. Pogovarjati se moramo, tudi že s predšolskim otrokom. Čeprav se nam mogoče zdi, da otrok še nič ne razume, pa čuti, da se nekaj dogaja z njegovimi starši, čuti napetost in težave in njegova stiska je še toliko večja.

#### **Ker jo drži v sebi, jo notranje premleva in je ne zna izraziti?**

Tukaj pa sva blizu problemom nasilja. Napadalnost je eden izmed možnih izhodov iz notranje napetosti.

#### **Je nasilja vedno več?**

Statistika tega ne potrjuje. Res pa je, da smo vedno bolj senzibilni za nasilje. O nasilju veliko

govorimo, šole seznanjajo otroke, da nasilje ni samo fizično (pretepanje, suvanje), ampak tudi bolj pretanjene oblike nasilja (psihično nasilje, nesprejemanje drugega). Vsi smo bolj senzibilizirani na te pojave, jih prej zaznamo, ker so sestavni del tega sveta, ki ga doživljamo kot ogrožujočega z vsemi naravnimi in ekonomskimi katastrofami. In to je tisto stanje, ko že manjši dražljaj povzroči močno reakcijo. In v takšnem svetu živijo naši otroci, sredi neprestanih negotovosti, nesigurnosti ob globalnem segrevanju, terorističnih napadih, naravnih katastrofah in podobno.

### **Kaj za otroke pomenijo takšne negotovosti?**

To pomeni nezdravo, nehigienično psihično okolje, ki posredno obremenjuje tudi otroke. Živimo v zelo okuženem svetu. Bombardirani smo s slabimi novicami iz vseh delov sveta.

*“ Z leti izkušenj se vidi v očeh in na obrazu vsakega otroka. Prepozna se oddaljena in tiha žalost, pogosto prekrita z nesramnostjo in nevljudnostjo, s čimer si postavi ograjo. ”*

Franc Prosnik

**So pa v Sloveniji tudi primeri, ko otrok pripoveduje, da zvečer popije veliko vode, da napolni trebušček, da ne gre lačen spat, a se ponoči zbuja, ker mu kruli po želodčku.**

Prepričan sem, da so to zelo izjemni primeri in da so včasih povezani tudi s psihičnimi barierami. Kdor pogleda v oči realnosti in ugotovi, da bo potrebna pomoč, to pomoč v veliki večini primerov tudi najde. Se pa resnično dogaja in tega se moramo bati, da imajo nekateri ljudje silne težave poiskati pomoč, včasih tudi v obliki preprostega prehranbenega paketa, ker jih to človeško žali in prizadene in ker večinoma krivdo za nastalo situacijo pripisujejo sami sebi.

### **In največje žrtve tukaj so spet otroci.**

Ja, ker to prikrivanje ali ta drža lahko postane tudi zelo zgodaj že socialna drža otroka, ki v šoli prikrije lastno stisko. To se je velikokrat pokazalo pri mojem dolgoletnem delu na Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše. Malokdaj so otroci v šoli pripravljeni povedati in poiskati pomoč ob recimo nasilnem očetu, ampak to prikrivajo.

### **Otroci so mojstri skrivanja. Kako prepoznati znake?**

Z leti izkušenj se vidi v očeh in na obrazu vsakega otroka. Prepozna se oddaljena in tiha žalost, pogosto prikrita z nesramnostjo in nevljudnostjo, s čimer si postavi ograjo in s katero se želi zavarovati, da se ne zazna njegove stiske. Nekateri znaki so bolj posredni, kot je to na primer obrambni mehanizem identifikacije z agresorjem. Otroka, ki doživlja v ožjem ali širšem krogu nasilje nad seboj, najlažje premaguje strah na tak način, da se poistoveti z nasilnežem in je sam nasilen ter tako premaguje strah. Če bi se zdaj sprehodili po veleblagovnicah in pogledali, katere igrače za predšolsko obdobje ali zgodnje šolsko obdobje so najbolj ponujane ali kupovane, bi našli vrsto silno oboroženih spak, nenavadnih monstrov, proti katerim je še klasični Schwarzeneger v vlogi Terminatorja še kar normalna pojava. Torej oboroženi velikani s silnimi mišicami, ki v vsaki roki držijo grozno močna orožja in imajo še srednjeveške oklepe in podobno. To je ta svet groz, ki jih lahko premagaš na način, da to poseduješ, da to kupiš, da se s tem igraš in potem si ti tisti močen, tisti heroj in si toliko močnejši, koliko več jih uničiš. Stalna vojna svetov, v katerem si popolnoma brezveze in nula, če tega sveta ne poseduješ in ne obvladuješ.

### **Ampak takšne igrače so zmeraj bile in bodo.**

Ja, saj ni glavni problem, da obstajajo te figure. Otroci vedno iščejo ta svet na robu. Da ne bomo idealizirali starih časov, tudi pravljice so vedno razpolagale z dovolj zmaji, kačjimi kraljicami in drugimi nevarnostmi, ki jih je junak premagoval. Problem je na kak način to poteka. Če ta svet groze ni povezan z varnim zavetjem staršev ali okolice, ker sama trpi, je nemočna ali pa ne obvladuje te situacije, ga otroci lahko doživljajo zelo zastrušujoče, tudi tako, da je treba iti prav do roba ogrožanja sebe in drugih. Če ni taka velika potreba po tem enačenju, če je svet bolj varen, se seveda ne vživiš v tej meri v tako igro.

### **Anita Ogulin iz Zveze prijateljev mladine Ljubljana Moste opozarja, da je zaradi stiske vse več poskusov samomora tudi med otroki.**

Ne poznam tega podatka, se pa spomnim obdobja v preteklosti, ko so bili poskusi samomorov kar pogosti in so se dogajali v nizu in na ožjem geografskem področju. Razlogi so biliv stiskah mladih, kot je slab uspeh v šoli ali zavrnitev v ljubezni, torej vezani na dogodke, ki so precej vsakdanji in ki nimajo nikakršne zveze z gospodarsko stisko.

**Varuh bolnikovih pravic** v Mariboru. Funkcijo opravlja že dve leti.

V največjih krizah, tudi v medvojnem in zgodnjem povojnem času so se družine bolj povezale, manj je bilo ločitev in velikih družinskih tragedij kot v mirnem času ali času obilja. Moj profesor psihopatologije dr. Lev Miličinski je zmeraj navajal svojo osebno izkušnjo, da v Dachauu ni bilo samomorilcev, preživetveni nagon je bil močnejši. Zato mislim, da se bo zgodilo, da se bo število samomorov nasploh zmanjševalo, povečevalo pa se bo nasilništvo in vandalizem. Pozorni moramo biti tudi na prikrita samopoškodovanja, česar je vedno več. Za samopoškodbo z ostrimi predmeti obstaja celo izraz - šniclanje. In tudi je že dovolj jasno razvidno, da se bo povečevala vrsta napadalnih dejanj proti drugim.

#### **Torej se bo še povečalo medvrstniško nasilje. Kako naj ukrepa šola v takšnih primerih?**

Reakcija v vlogi vsemogočnega Terminatorja, da odrasla oseba neposredno poseže vmes in v hipu uredi zadeve, je možna samo v fikciji. Za obvladovanje teh nevarnosti je potrebno veliko znanja in načrtovanja. Nasilneži so zelo močni, ko imajo pred seboj posameznika brez socialne mreže, ker v povezano skupino otrok nasilnež ne bo drezal. Če kdo pričakuje, da bi lahko imela šola popoln nadzor tega kar se dogaja med odmori se že v osnovi moti. To so dokazale vse elektronske narpave za snemanje, vedno se najde kotiček, ki s tem ni pokrit. Potrebno je razviti samoobrambne sposobnosti otrok, da se otrok nauči postaviti zase, ampak ne na način precenjevanja svojih moči, pač pa kot učenje povezovanja in ojačevanja sovrstniških vezi. In pri tem jim učitelji lahko pomagajo, je pa tukaj še veliko rezerve pri vključevanju staršev.

#### **Delovniki staršev so vse daljši, prostega časa je vedno manj. Kako iskati ravnovesje med službo in družino?**

Nekatere prejšnje generacije se niti ne zavedajo, kako zahtevno in težko je danes obdržati službo. Prosti čas je treba preživeti z otrokom in ne ob otroku in ne mimo otroka. Pokaže se, da je kvalitetnejše, kot počitek ob otroku z gledanjem televizije, celo sobotno skupno čiščenje stanovanja na zahtevo staršev. Za tako zahtevne starše, ki znajo izpeljati takšno skupno akcijo, je v otroški rabi izraz : zmaji. Morda se paradoksalno sliši, ampak mama mora biti zmaj. Spomnim se zelo zanimivega pogovora med dvema osnovnošolcema. Prvi je rekel, da je njegova majka pravi zmaj, da vse vidi, tudi tisto, kar se dogaja za njenim hrbtom. Pri tem je bilo iz njegovega vedenja razbrati v enaki meri jezo in občudovanje mame. Drugi pa je s pobitim glasom nadaljeval – »moji majki pa se jebe«, ne zanima je, kaj delam, ali sem lačen ali ne. Vem, da se je v tem glede svojih staršev zelo motil : niti najmanj niso bili brezbržni. Bili so le žrtev takrat zelo modnega prepričanja, da je treba otroku omogočiti čim več svobode<sup>9</sup>.

<sup>9</sup> <http://www.zurnal24.si/z-otrokom-ne-ob-otroku-clanek-172637> (20. 11. 2012)